

## Helyi tanterv

### Etika

#### 7-8. osztály

**Az etika tantárgy alapvető célja** az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

**Az erkölcsi nevelés fő célja** a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

**A kerettantervi ajánlás alapján kidolgozott helyi tantervünkben az etika tantárgy során a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat fejlesztjük:**

**A tanulás kompetenciái:** A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

**A Kommunikációs kompetenciák:** A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

**A digitális kompetenciák:** A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése.

A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

**A matematikai, gondolkodási kompetenciák:** A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

**A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:** A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

**A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:** A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

**Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:** A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

#### **Az etika helyi tanterv főbb pedagógiai alapelvei:**

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint

lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

**A tanulási tevékenység értékelése** alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

## 7- 8. évfolyam

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemzi. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13-14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

## A TÉMAKÖRÖK ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZATA

**A 7-8. ÉVFOLYAM ÉVES ÓRASZÁMA: 34 óra (+2 szabad órakeret évfolyamonként)**

| Tematikai egység címe                                                                           | Órakeret               |                    |                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|--------------------|--------------------|
|                                                                                                 | kerettanterv alapján   | helyi tanterv      | helyi tanterv      |
|                                                                                                 | <b>7-8. évfolyamra</b> | <b>7. évfolyam</b> | <b>8. évfolyam</b> |
|                                                                                                 | heti 1 órára           | heti 1 órára       | heti 1 órára       |
| <b>I. Éntudat-Önismeret</b>                                                                     | 10                     | <b>10+2</b>        | 0                  |
| <b>II. Család-helyem a családban</b>                                                            | 12                     | <b>12</b>          | 0                  |
| <b>III. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére</b>                         | 12                     | <b>12</b>          | 0                  |
| <b>IV. Társas tudatosság és társas kapcsolatok</b><br>– Helyem a társas lelkületi közösségekben | 12                     | 0                  | <b>12+2</b>        |
| <b>V. A társas együttélés kulturális gyökerei</b><br>Nemzet – Helyem a társadalomban            | 10                     | 0                  | <b>10</b>          |
| <b>VI. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő</b>                                 | 12                     | 0                  | <b>12</b>          |
| <b>Összes óraszám</b>                                                                           | <b>68 (+4)</b>         | <b>34+2</b>        | <b>34+2</b>        |

A kerettanterv az etika tantárgy tanítására 7-8. évfolyamon heti 1-1 órát tervezett.

Iskolánkban az etika tantárgy tanítására 7-8. évfolyamon heti 1-1 óra biztosított.

A helyi tanterv 36 tanítási hétre készült.

## 7. évfolyam

| Témakör                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | I. Értudat - Önismeret                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Órakeret<br>10+2 óra                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fejlesztési feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Személyiségvizsgálat; Identitástudat kialakítása; Ismerkedés a társadalmi szerepekkel és elvárásokkal; Eltérő reakciók és vélemények elemzése; Cselekvések etikai szempontú értékelése; Önkifejezés módjai; Saját szükségletek feltárása; Tanulás és fejlődés összefüggése; Információk kritikus elemzése; Pozitív életszemlélet tudatosítása; Pénzügyi tudatosság |                                                                                                                                                  |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Saját identitás megismerése; Megismer testi és mentális egészséget megőrző tevékenységeket; Különbséget tesz valós és virtuális identitás között; Célokat tűz ki, azonosítja azok eléréséhez szükséges lépéseket, önkontroll és önjutalmazás képességének gyakorlása                                                                                               |                                                                                                                                                  |
| Téma/Feladatok, ismeretek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Kompetenciák                                                                                                                                     |
| <b>1. Önismeret</b><br>Személyiségjegyek vizsgálata; Mik vár el tőlem a társadalom? Milyen szerepem van? Saját identitásom; Hogyan látok másokat, hogyan értékelem a cselekedeteiket? Saját és mások értékrendje; Önmagam kifejezése, annak eszközei;<br>Hogyan születik a gondolat? Mi befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között?<br>Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat?                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>4+2 óra</b><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák                                                        |
| <b>2. Szükségletek és igények</b><br>Tanulással fejlődhetnek? Információszerzés forrásai; Saját szükségleteim és igényeim; Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres és miben kevésbé? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan? Miben vagyok tehetséges? Hogyan használok, és hogyan fejlesztem a tehetségemet?                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>3 óra</b><br>Digitális kompetenciák, Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák                                  |
| <b>3. Célok és tervek</b><br>Felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem fogalma és jelentősége; Munkamegosztás, pénzügyi tudatosság a mindennapokban; Siker, boldogság, boldogulás érzése; Pozitív gondolkodás ereje; Rövid- és hosszú távú célok megfogalmazása; Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság? |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>3 óra</b><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák<br>Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák |

|                                |                                                                                                                                      |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b> | önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

| <b>Témakör</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>II. Család – Helyem a családban</b>                                                                                                                                                                                                                                      | <b>Órakeret<br/>12 óra</b>                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fejlesztési feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Külső-belső tényezők, melyek hatással vannak a mentális állapotra; Negatív hatások kezelése; Pozitív minták a harmonikusan működő kapcsolatokra; Empatikus kommunikáció; Emberi jogok ismeret; A család fogalma, funkciója, felépítése; Harmonikus családi élet feltételei; |                                                                                             |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Minták és lehetőségek megismerése, alkalmazása; Azonosítja a családban betöltött szerepét és feladatait; Felismeri a családban előforduló konfliktushelyzeteket, kezelési lehetőségeit; Felismeri a családot összetartó érzelmeket és értékeket;                            |                                                                                             |
| <b>Téma/Feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>Kompetenciák</b>                                                                         |
| <b>1. Érzelmek és cselekvések hatása</b><br><br>Mik befolyásolják a hangulatomat? Hogyan tudom kivédeni a negatív hatásokat? Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése; Tetteim milyen hatással vannak másokra?                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>4 óra</b><br><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák |
| <b>2. Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban</b><br><br>A bizalom, tisztelet szeretet, segítség megélése egy kapcsolatban; Mitől működik egy kapcsolat és mi ronthatja el? Egymásra figyelés és empátia; Hogyan mondjam el, hogy mire vágyom? Kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzői; Emberi jogok ismerete; |                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>4 óra</b><br><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák |
| <b>3. Változások a családban</b><br><br>A család fogalma, fajtái, funkciója; A harmonikus családi élet feltételei; A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata a családban; A serdülőkor önállósági igényei; Generációs különbségekből adódó konfliktusok és azok rendezése                      |                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>4 óra</b><br><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák |
| <b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                            | érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.                                                                                                                                        |                                                                                             |

| <b>Témakör</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>III. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére</b>                                                                                                                                                                                                      | <b>Órakeret<br/>12 óra</b>                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fejlesztési feladatok és ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Világvallások nézeteinek összehasonlítása; Erkölcs, mint viselkedésszabályozó értékrendszer; A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők; Egyházak társadalmi tevékenysége; Közös értékek a vallások tanításaiban; Értékek a vallásos és ateista emberek életében; |                                                                                                                  |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Megismeri a nagy világvallások tanításait; Megismeri a vallás, kultúrára gyakorolt hatásait; Gyakorolja a kölcsönös toleranciát;                                                                                                                                             |                                                                                                                  |
| <b>Téma/Feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>Kompetenciák</b>                                                                                              |
| <b>Világnézet és erkölcs</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>4 óra</b>                                                                                                     |
| Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása; Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése; A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők; Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése; A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása; A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése; A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében; A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben; Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében. |                                                                                                                                                                                                                                                                              | Kulturális tudatosság kompetenciák,<br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák,<br>Gondolkodási kompetenciák |
| <b>A vallások tanításai</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>8 óra</b>                                                                                                     |
| A tízparancsolat megismerése; A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt; Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.<br>Milyennek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét az öt világvallás? Miben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek?<br>Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világvallások közös értékei?<br>Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző felekezetek és vallások hívóinak és nem hívóknak?                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                              | Kulturális tudatosság kompetenciák,<br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák,<br>Gondolkodási kompetenciák |

|                                    |                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                                          |
| <b>Kulcsfogalmak/<br/>fogalmak</b> | vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, arany szabály, az élet tisztességének elve, tízparancsolat |

## 8. évfolyam

| <b>Témakör</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>I. Társas tudatosság és társas kapcsolatok<br/>– Helyem a társas lelki közösségekben</b>                                                                                                                                                           | <b>Órakeret<br/>12+2 óra</b>                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fejlesztési feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Felelősségérzet kialakítása, Barátság, párkapcsolat, iskolai közösségek működése; Asszertív kommunikáció gyakorlása;                                                                                                                                  |                                                                                                                         |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Mások véleményének tiszteletben tartása; Konfliktus kialakulásának elkerülése; Konfliktus megoldásának képessége; Azonosítja saját helyét és szerepét egy csoportban; Képességeinek megfelelő feladatok vállalása; Nyitott és segítőkész mások iránt; |                                                                                                                         |
| <b>Téma/Feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Kompetenciák</b>                                                                                                     |
| <b>1. Felelősség egymásért</b><br><br>A kapcsolatrendszerekben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése; Konfliktusok megelőzése és kezelése; Egyéni felelősségvállalás; Cselekvő vagy szemlélő szerepek; Segítő, érzelmi támogató szerep;<br>Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? Melyikben mennyire érzem szabadnak magam?                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>4 óra</b><br><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák                             |
| <b>2. Kapcsolatok minősége</b><br><br>Egymás jobb megismerése; Sztereotípiák, előítéletek, elfogadás, tolerancia fogalmának meghatározása; Figyelmesség, közös tervezés és együttműködés érvényesítése; Tartós kapcsolatok alapvető feltételei;<br>Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Miben különbözik a közösséghez tartozás a páros kapcsolattól, és miben hasonlít rá? Milyen szerepet töltek be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban? Mit tehetek azért, hogy a csoportban, amelyhez tartozom, mindenki jól érezze magát? |                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>4+2 óra</b><br><br>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák, Gondolkodási kompetencia |
| <b>3. Kapcsolatok megóvása</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>4 óra</b>                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Felelősségvállalás, bocsánatkérés, jóvátétel; Kommunikáció fajtái és szerepe a konfliktusok megelőzésében és kezelésében; Milyen érzés, ha valamilyen kérdésben mást gondolok, mint a csoport többi tagja? Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését?</p> | <p>Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kommunikációs kompetenciák</p>                                                         |
| <p><b>Kulcsfogalmak/<br/>fogalmak</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás</p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Témakör</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>II. A társas együttélés kulturális gyökerei</b><br><b>Nemzet – Helyem a társadalomban</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>Órakeret</b><br><b>10 óra</b>                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Fejlesztési feladatok és ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Nemzeti identitás megőrzése; Európa szerepe a kulturális identításban; Közösségekhez tartozás, és annak ellentmondásai; Magyarország Alaptörvényének megismerése; Európai értékrend; Fő közösségsszervező értékek azonosítása; Szolidaritás fogalma; A jogalkotás és joggyakorlás véleményezése; Jogok és kötelességek ismerete; Médiahírek elemzése, az információtorzítás felismerése |                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Információt gyűjt a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó személyiségekről; Megismeri a nemzeti identitást meghatározó értékeket; Megismeri a Magyarországon élő nemzetiségeket; Megismeri az alapvető emberi jogokat és gyermekjogokat; Megismerkedik a hátrányos helyzetű emberek segítségének módjaival;                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Téma/Feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>Kompetenciák</b>                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Közösségek és identitás</b><br><br>A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése; Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója; A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása; Különböző közösségek viszonyainak elemzése; Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban.<br><br><b>Értékek a társas együttműködésben</b><br><br>A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek azonosítása; Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése; Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról; Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról; Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése; Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése; A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten; Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában; Társadalmi témájú médiahírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata; Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>4 óra</b><br><br>Gondolkodási kompetenciák, Személyes és társas kapcsolati kompetenciák<br><br><b>6 óra</b><br><br>Kommunikációs kompetenciák, Személyes és társas kapcsolati kompetenciák, Kulturális tudatosság kompetenciák, Digitális kompetenciák |

|                                    |                                                                                                                                                           |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kulcsfogalmak/<br/>fogalmak</b> | nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás,<br>szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél,<br>média |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

| <b>Témakör</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>III. A természet rendjének megőrzése,<br/>a fenntartható jövő</b>                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Órakeret<br/>12 óra</b>                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fejlesztési feladatok és ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Az emberi létezés alapvető feltételeit veszélyeztető tényezők; Az ember életét befolyásoló technológiák; Ember és környezetének kölcsönhatása; Környezetkárosító és építő tevékenységek; Környezetetikai és bioetikai kérdések; Fogyasztói és pénzügyi tudatosság; Újrahasznosítás; Fenntartható fejlődés; |                                                                        |
| <b>Témakör tanulási eredménye</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Kritikusan vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit és korlátait; Véleményezi a globális egyenlőtlenségekre vonatkozó etikai felvetéseket; Értelmezi a fenntartható fejlődést segítő stratégiákat;                                                                                                      |                                                                        |
| <b>Téma/Feladatok, ismeretek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>Kompetenciák</b>                                                    |
| <b>Lehetőségek és egyenlőtlenségek</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>4 óra</b>                                                           |
| Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is; Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja; Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja; Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése.                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Gondolkodási kompetenciák, Személyes és társas kapcsolati kompetenciák |
| <b>Az ember és környezetének kölcsönhatása</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>4 óra</b>                                                           |
| Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra; Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése; Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése; |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Gondolkodási kompetenciák, Digitális kompetenciák                      |
| <b>Az emberiség jövője</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>4 óra</b>                                                           |
| A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése; Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása; Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Innovációs és vállalkozói kompetenciák                                 |
| <b>Kulcsfogalmak/ fogalmak</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség                                                                                                                                                                           |                                                                        |

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára.</li> <li>- Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire.</li> <li>- Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit.</li> <li>- Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget.</li> <li>- Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni.</li> <li>- Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.</li> <li>- Kialakultak benne az európai identitás csírái.</li> <li>- Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.</li> <li>- Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak.</li> <li>- Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.</li> <li>- Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.</li> <li>- Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére.</li> <li>- Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést.</li> <li>- Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel.</li> <li>- Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet.</li> </ul> |
|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|